

TÜRK MİTOLOJİSİ SÖZLÜĞÜ (A-B)

A

Aan Alahçın Hatun: Ulu ana, yer ana, yer ilahesi. Yeryüzünün görüntüsü sayılan ruh.

Aan Arkıl Oyun: Yakut Şaman inancına göre ilk şaman. İrkil Ata ya da İrkil Hoca olarak da geçer.

Aan Darhan Toyon: Ev ruhu, ateş ve ocak sahibi. Aileyi kötü ruhlardan koruduğuna inanılır.

Abaası-Abaahı: Tek ayaklı ve tek gözlü kötü ruhlardır. Yeraltında yaşarlar. İnsanlara zarar vermek için yeryüzüne çıkarlar.

Abdal-Abidal: Gizli güçleri ve büyü yeteneği olduğuna inanılan, maddi dünyadan vazgeçip kendini Allah yoluna adayan sufi veya erenlere verilen ad.

Abıyaş Kan: Kainatın yaratıcısı sayılan Ülgen'in diğer adlarından biridir.

Abzar İyase: Evlerin avlusunda veya bahçesinde yaşayan ruh.

Adamcıl Kurt: Kurt kadın, geceleri kurt derisine giren kadın.

Ağ Ana: Tanrı Ülgen'e yaratma gücünü verdiğiğine inanılan ulu varlık, melek. Koruyucu ruh.

Ağaç Kişi: Orman adamı, hem kadın hem erkek cinsiyetli şeytani bir karakter.

Ağan: Dua anlamında kullanılan bir sözcük.

Ahır Zaman: Kıyamet, mahşer, zamanın sonu.

Al Dede: Yurt koruyucusu, Ulu Ana inancından doğan iyi bir ruh.

Al Karısı: Peri kızı, Albas ve Albız gibi isimlerle de anılır.

Alazlama: Kırmızı bir bez parçası yakılarak yapılan törensel bir tedavi şeklidir.

Albastı: Korkulu ruh, insanlara korku veren şeytani bir figür.

Aldacı: Ölüm meleği.

Aleybanı: Uzun boylu, beyaz tenli ve çıplak olarak tasvir edilen şeytani dişi varlık.

Alı Kişi: Dağ ruhu.

Alkış: Dua, efsun, söz.

Almas-Almıs: Korkutucu, şer bir ruh.

Alper Tonga: Türklerin efsanevi kahramanı, ulu atası.

Ambar-Ona: Kadınların koruyucusu olan bir varlık.

Ananklar: Suların akışına hükmeden, göze görünmeyen varlıklardır.

Andır: Cehennem hakimi.

Anka: Kaf dağında yaşadığına inanılan, insan yüzlü ve uzun boyunlu olarak tasvir edilen bir kuş. Simourg, Semender kuşu, Tuğrul.

Apa-Ama: Kutsal kadın motifi.

Arba-Arva: Efsun, efsunlamak.

Arçurı: Orman ruhu, şeytani bir varlık.

Arsan-Duolay: Yeraltında yaşayan kötü ruhların başı, lideri.

Aşapatman: Falcıların koruyucusu, hayırsever bir ruh. Hastalara yardım eden ara hekim.

Atlama: Bu dünya ile öte dünya arasındaki sınırın kalkmasını sembolize eder.

Ayıtı: Yaratılış ve iyiliğin sembolü kabul edilen ilahi varlıklar, melekler.

Ayısıt-Ayıhıt Hatun: Çocukların koruyucusu, yeni doğum yapmış kadınların yardımcısıdır. Ayzıt Hatun adıyla da anılır.

Aza: Yeraltında yaşayan varlıklara verilen genel ad.

Azar: Gökyüzü, melekler ve ilahlar anlamına da gelir. Gökyüzünde meleklerin yaşadığına inanılan kat.

Azar-Bezar: Her nevi hastalık anlamına gelen söz.

Azıktı: Her türlü kılığa girebilen şeytani bir varlık.

Azmıç: Tek başına yola çıkan insanlara kötülük yapan şeytani bir figür.

B

Baay Bayanay: İyi huylu bir orman ruhudur. Avcıları korur, avın iyi geçmesini sağlar.

Bahıcı: Bilgiç, din adamı, büyücü, falcı ve hekim anlamlarına gelir. Bahşı ve Baksı olarak da kullanılır.

Bastırık: Korkulu kabuslar gösteren şeytani varlık. Kabustan sonra halsizlik hissedilmesi bu varlığa bağlanırdı.

Bay: Varlık adlarında kutsallıkla ilişkiyi ifade eden söz.

Bayana-Payana: Semavi ruhlardan biridir. Yaşlıların ve yeni doğmuş çocukların koruyucusudur.

Bayat: Zengin ve nimeti bol olan demektir. "Ulu Tanrının Adı" anlamına da gelir.

Bay-Terek: Gökler Alemi, Aralık Dünya ve Yeraltı Alemi'ni birleştirdiğine inanılan kutsal ağaç.

Bedik: İnsanlara ve ev hayvanlarına zarar verdiği düşünülen şeytani varlıklara takılan isimdir.

Biçura: Kısa boylu kadın biçiminde tasvir edilen kötü ruhlar.

Bizden İyiler: Cinleri tanımlamak için kullanılan söz dizisi.

Bostancı Dede: Kanatlı bir ata sahip, mitolojik karakter.

Boyu Bir Karış, Sakalı İki (Yedi) Karış: Sakalındaki tüylerden her birinin bir ok olduğuna inanılan, insan benzeri ama gözle görülemeyen bir cin.

Bozkurt: Ulu ata, yol gösterici, kült kahraman statüsünde olan mitolojik bir motif.

Bura Dohsun: Ateşten yaratılmış şeytani bir varlık.

Burh: Yağmur koruyucusu, Burkut.